

	ТПВ, що підлягають захороненню	<p>3. Організація підприємств для знешкодження, утилізації чи знищення небезпечних компонентів ТПВ.</p> <p>4. Створення спеціалізованих полігонів для захоронення промислових відходів, які не можуть бути утилізовані, а також залишків (“хвостів”), що залишаються після знешкодження небезпечних компонентів.</p> <p>5. Підвищення рівня екологічної свідомості громадян шляхом освітніх і просвітницьких заходів з питань поводження з ТПВ</p>
--	--------------------------------	--

Формування таких завдань може стати цікавою та методологічно важливою складовою системи практичних завдань, які розглядаються в курсі «Системний аналіз якості навколишнього середовища».

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ (ЛАНДШАФТНО-ЕКОЛОГІЧНА ПРАКТИКА) ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ НОВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Прокопенко Н.В., к.б.н, доц.,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
м. Харків, Україна
natvikpro08@gmail.com*

Одним із найефективніших способів підвищення якості вищої освіти та професійної підготовки здобувачів вищої освіти є організація науково-дослідницької діяльності при проходженні навчальних практик. Ця діяльність базується на методології в тому числі ландшафтно-екологічного підходу. Засвоєння дослідницьких компетенцій у межах цієї методології сприяє формуванню сучасного, цілісного та ціннісного бачення світу, набуттю фундаментальних знань і наукового світогляду. Це також розвиває здатність творчо застосовувати досягнення науково-технічного та культурного прогресу у майбутній професійній діяльності.

У процесі проведення наукових досліджень здобувачі, ґрунтуючись на власній зацікавленості, відкривають нові знання, засвоюють сучасні методи та підходи. Вони трансформують функціональний підхід до діяльності у перетворювальний, орієнтований на екологічну творчість. У такий спосіб

**Всеукраїнська конференція з проблем вищої освіти
«Екологічно орієнтована вища освіта. Методологія та практика – 2024»
25 жовтня 2024, Харків**

досягається поглиблене усвідомлення зв'язку між теорією і практикою, що є необхідним для майбутнього фахівця.

Інтеграція ландшафтно-екологічного підходу у вищу освіту взагалі, та у проведення занять з навчальної ландшафтно-екологічної практики, активно сприяє її фундаменталізації та гуманізації. Здобувачі розвивають усвідомлення єдності природи та людини, що є ключовим для сталого розвитку на засадах коеволюції. Цей підхід поєднує ідеї збереження природного ландшафту з принципами ландшафтного і містобудівного проєктування. Він створює можливості для організації комфортного життєвого простору із залученням громадськості до вирішення екологічних і соціальних питань.

Використання ландшафтно-екологічного підходу дозволяє більш ефективно вирішувати актуальні завдання сучасної екології, включаючи збереження природної спадщини, відновлення деградованих територій і створення багатофункціональних, естетично привабливих рекреаційних зон. Важливою складовою є також виховання екологічної культури, що сприяє формуванню відповідального ставлення до довкілля.

Ландшафтно-екологічні дослідження здебільшого спрямовані на спільне розв'язання комплексних завдань із застосуванням різноманітних емпіричних і теоретичних методів. Напрямки наукового пошуку охоплюють кілька ключових груп завдань, які визначають структуру дослідження.

Першою групою є теоретико-моделювальні завдання. У цій групі зосереджено увагу на аналізі сутності досліджуваного явища, закономірностей його розвитку, а також на побудові моделей структурної диференціації. Вивчаються основні функції та способи екологічного перетворення ландшафтів із урахуванням їх природних особливостей.

Другою групою є практико-творчі завдання. Ці завдання спрямовані на вибір методів і підходів для охорони природи. Вони також передбачають розробку практичних рекомендацій, спрямованих на екологічну оптимізацію ландшафтних територій.

Відповідно до визначених завдань виділяють три основні рівні дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти: проблемно-реферативний, евристичний та творчий. Кожен із цих рівнів має свою специфіку й спрямованість.

На проблемно-реферативному рівні розв'язуються еколого-діагностичні завдання, що вимагають інформаційного пошуку та проведення первинних польових досліджень. Основою методології є емпіричні методи, зокрема спостереження та вимірювання, результатом яких стають наукові описи та характеристики.

Наукові описи базуються на чуттєвому сприйнятті, що формує емоційно-ціннісне ставлення до об'єкта дослідження. Такі описи фіксують переважно зовнішні екологічні ознаки ландшафту. У той же час опис-

характеристика є більш абстрактною формою. Вона акцентує увагу на стійких і суттєвих ознаках, що визначають природу ландшафтного утворення. Якість цих описів залежить від використання лише достовірних фактів і перевірених наукових даних. Важливою є чітка логіка викладу та дотримання загальної схеми виконання роботи.

Під час натурних спостережень оцінюється екологічний стан об'єкта, виявляються ознаки деградації та перевіряється дотримання природоохоронного режиму. Для переходу від візуальних описів до описів-характеристик необхідно звернутися до теоретичних понять, таких як «ландшафт», «динаміка і стійкість ландшафту», «біорізноманіття», «урбанізоване середовище» та «коеволюція». Визначення цих понять сприяє розумінню сутності й перспективності ландшафтно-екологічного підходу.

Евристичний рівень передбачає виконання теоретико-моделювальних завдань, що дозволяють інтегрувати окремі знання у цілісну систему. Досліджуються суттєві екологічні взаємозв'язки, закономірності розвитку об'єкта, причини його деградації та можливі способи ландшафтно-екологічної трансформації. Методи аналізу, узагальнення, порівняння та моделювання забезпечують комплексний підхід до вивчення даних. Особлива увага приділяється процедурі пояснень, яка допомагає встановити причинно-наслідкові зв'язки, визначити масштаби екологічних проблем і розмаїття їх проявів. Для повного розуміння ситуації застосовуються структурні, функціональні та генетичні пояснення.

Прикладом таких досліджень є аналіз просторово-функціональної структури ландшафтів. Наприклад, у міському парку такий підхід дозволяє інтегрувати природні та тематичні зони в єдину рекреаційну систему.

Отримані дані дають змогу прогнозувати майбутній розвиток екологічної ситуації, створювати концептуальні моделі екологічної оптимізації та супроводжувати їх картографічними матеріалами. На творчому рівні здобувачі виконують практико-творчі завдання, спрямовані на запобігання екологічній дестабілізації ландшафтів. Завдання мають нормативно-правовий, організаційно-технологічний і виховний характер. Робота на творчому рівні сприяє розвитку здатності вирішувати нестандартні завдання, комбінувати наукові методи, аналізувати й синтезувати отримані знання. У ході мозкових штурмів і дискусій здобувачі вищої освіти демонструють креативність і здатність до інноваційних рішень. Особливого значення набувають екологічно-освітні проєкти, спрямовані на формування екологічної культури. Це можуть бути маршрути екотуризму, екологічні стежки або флешмоби. Такі ініціативи є важливими для захисту природних ландшафтів і сприяють вихованню екологічної свідомості.

Таким чином, кожен рівень дослідницької діяльності є важливим етапом у формуванні екологічного мислення й підготовці до вирішення актуальних проблем довкілля.